

Zacharias Ursinus over HC zondag 23

De rechtvaardiging van de mens voor God

Tot nu toe zijn de Artikelen van ons algemeen christelijk geloof in de voorafgaande Zondagsafdelingen verklaard. Nu wordt daar zeer gepast aan toegevoegd: de vrucht of nuttigheid, die wij verkrijgen, wanneer wij deze Artikelen recht geloven, d.w.z. ze weten, verstaan, toestemmen en ze onszelf in het bijzonder toeëigenen. Deze vrucht is de rechtvaardiging van de mens voor God, welke ook in het bijzonder verklaard en recht verstaan behoort te worden, aangezien de leer daarvan één van de gewichtigste hoofdstukken vormt van onze christelijke religie, die tot onze troost en zaligheid beslist noodzakelijk zijn. Aangezien de satan in alle tijden, zoals ook heden ten dage nog, inzake deze leer tal van geschillen en dwalingen verwekt heeft, wordt dit geloofsstuk op de volgende wijze behandeld, n.l. dat allereerst in deze Zondagsafdeling de waarheid ervan uit Gods Woord voorgesteld, verklaard en bevestigd wordt; en daarna de dwalingen mét de voornaamste tegenwerpingen, waarmee men die tracht te verdedigen, weerlegd en beantwoord worden, in de volgende Zondag.

Vraag 59: Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?

Antwoord: Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens. ^{a)}

a. Hab. 2 : 4; Rom. 1 : 17; 4 : 3v.; Joh. 3 : 36 en 5 : 24.

Verklaring van Vraag 59

(Lansbergen: De korte inhoud van de beloften des Evangelies is begrepen in de Artikelen van het christelijke geloof. Deze zijn tot nu toe verklaard, en tevens de vruchten aangewezen, die uit elk Geloofsartikel de gelovigen ten nutte komen. Nu volgt de algemene vrucht van alle Artikelen des geloofs. Want deze leer is zo kostelijk, dat niet slechts elk Artikel in het bijzonder zeer schone vruchten voor ons meebrengt, maar ook uit alle (Artikelen) in het algemeen deze voorname vrucht voortvloeit, waartoe alle andere

herleid kunnen worden; waarover in de Catechismus thans gehandeld en geleerd wordt, dat de gelovigen uit alle Geloofsartikelen deze vrucht verkrijgen, „dat zij voor God rechtvaardig zijn, en erfgenamen van het eeuwige leven.”

Hier valt allereerst op te merken, dat er gevraagd wordt: Wat baat het ons, dat wij *dit alles geloven*, n.l. alles wat in de Artikelen des geloofs begrepen is. Want daarmee wordt aangeduid, dat hier niet alleen gehandeld wordt over de voornaamste vrucht die de gelovigen verkrijgen, wanneer zij al deze Artikelen met een gelovig hart aannemen; maar (hier) wordt ook geleerd, dat daaruit geen (enkele) vrucht voor ons te trekken is, indien wij Met alles geloven hetgeen in deze Artikelen begrepen is.

Want deze Artikelen van het algemeen geloof zijn onderling zo nauw verbonden en aaneen gehecht, dat als iemand ook maar één Artikel in twijfel trekt of verwerpt, zo iemand daarmee het ganse geloof omkeert en vernietigt. Wie dus *één* Artikel ontkent, kan het loon des geloofs niet ontvangen. Dit leert de apostel duidelijk, wanneer hij zegt, dat hij vervloekt is, al was het ook een Engel uit de hemel, die een ander Evangelie verkondigt buiten hetgeen hij verkondigd heeft; en daarmee bedoelt hij ook, dat zij niet zalig kunnen worden, die zulk een Evangelie geloven. En daar wij reeds bij Vraag 22 bewezen hebben, dat de inhoud van het Evangelie in deze Artikelen van het Christelijk geloof begrepen is, is het vast en zeker, dat zij die één van deze Artikelen niet geloven, zichzelf een ander Evangelie voorstellen dan de apostelen predikten, en dat zij daarom niet zalig kunnen worden. Bijvoorbeeld, er zijn mensen, die niet geloven aan de opstanding des vleses. En daarom geloven zij ook niet aan een eeuwig leven, de vergeving der zonden, een gemeenschap der heiligen, of dat er verlossing is door Christus Jezus. En dus verloochenen zij alle Artikelen, en maken die a.h.w. onwaarachtig. Daarom dienen wij eraan vast te houden, dat niet maar sommige, maar alle Geloofsartikelen door ons behoren aangenomen te worden.

In het antwoord worden ons tweeërlei vruchten van het algemene geloof aangewezen. De eerste is: *Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben. Wat dit nu betekent, zal dadelijk uiteengezet worden.* De tweede vrucht is: *dat ik een erfgenaam ben des eeuwigen levens.* Deze beide vruchten worden door de Apostel uit de profeten bewezen, Gal. 3 : 11, vergeleken met Hab. 2 : 4: „De rechtvaardige zal uit het geloof leven.” Want wanneer de profeet verklaart, dat wij door het geloof rechtvaardig zijn, dan geeft hij de eerste vrucht te kennen; en de tweede (vrucht), als hij zegt, dat hij uit het geloof leeft.

Deze twee zaken: rechtvaardig-zijn en leven, kunnen in geen geval van elkaar losgemaakt worden. Want zoals de zonde vergezeld gaat door de dood, zo ook de gerechtigheid door het leven. Daarom belooft Christus zo vaak in het Evangelie aan de gelovigen zeer terecht het eeuwige leven. Want aangezien de gelovigen door het geloof gerechtvaardigd worden, kán het niet anders, of zij moeten ook aan het eeuwige leven deel krijgen.

En deze vruchten zijn bijzonder heerlijk. Want uit de rechtvaardiging van de mens voor God, bestaat ten enenmale zijn gelukzaligheid, zoals de apostel Paulus ons leert in Rom. 4 : 6, vergeleken met Ps. 32. Ja, de gave des eeuwigen levens is onuitsprekelijk; want geen oog heeft gezien, noch enig oor gehoord, en in geen mensenhart is opgeklimmen hetgeen de Heere voor Zijn uitverkorenen bereid heeft; zoals dat in het voorafgaande Artikel in den brede uiteengezet is. Daarom is de leer des geloofs zeer nodig en nuttig, omdat zij zulke heerlijke en lieflijke vruchten voor de gelovigen meebrengt en schenkt. En daarom moeten wij met een waar geloof aannemen: alles wat ons in de Artikelen van het Christelijke geloof voorgesteld wordt, opdat ook ons zulk een groot nut moge toekomen).

Vraag 60: Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?

Antwoord: Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus a): *alzo, dat, al is het dat mij mijn consciëntie ¹) aanklaagt, dat ik tegen alle geboden Gods zwaar gezondigd en geen ervan gehouden heb b), en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben c), nochtans God, zonder enige verdienste d) mijnerzijds, uit louter genade e), mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent f), alsof ik nooit enige zonde had gehad of gedaan, ja als had ik zelf de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft g), in zoverre ik zulk een weldaad met een gelovig hart aanneem h).*

- a. Rom. 3 : 21-28 en 5 : 1; Gal. 2 : 16; Ef. 2 : 8v., Fil. 3 : 9.
- b. Rom. 3 : 9v., Jak. 2 : 10.
- c. Rom. 7 : 15, 23, Gal. 5 : 17.
- d. Deut. 9 : 6, Ez. 36 : 22, Rom. 3 : 24 en 11: 6; 2 Tim. 1 : 9, Tit. 3 : 5.
- e. Rom. 3 : 24, Ef. 2 : 8v.
- f. 1 Kor. 1 : 30, Rom. 4 : 4v., 2 Kor. 5 : 19 en 21; 1 Joh. 2 : v.
- g. 2 Kor. 5 : 21.
- h. Joh. 3 : 18.

Verklaring van Vraag 60.

Het doel en het einde van ons geloof is de zaligheid onzer zielen, 1 Petrus 1 : 9. Want daarom geloven wij alles wat in de Geloofsartikelen voorgesteld wordt om te geloven, opdat wij door dit geloof in het oordeel van God vrijgesproken, en door Christus rechtvaardig gerekend, de eeuwige zaligheid verkrijgen mogen. Zo zien wij, dat de allergrootste vrucht des geloofs is: de rechtvaardiging van de zondaar voor God, waarover onze Catechismus, aan het eind van de Geloofsartikelen, handelt. En de leer van de rechtvaardiging behoort onder de voornaamste stukken van de Christelijke leer gerekend te worden. Niet alleen, omdat ze over de voornaamste zaken handelt, waar zeer veel van afhangt, maar ook, omdat ze door de ketters het meest aangevochten wordt. Want er zijn twee hoofdpunten van het geloof, waarover steeds geweest zijn, nog gevoerd worden, en altijd gevoerd zullen worden: zeer heftige geschillen tussen de Kerk en de ketters. Het eerste (punt) betreft *God*, en het tweede: *de rechtvaardiging van de zondaar voor God*. Want deze hoofdpunten zijn van dien aard, dat wanneer er één van omver gestoten is, alle andere delen der leer ook tegelijk vallen moeten. En daarom dienen wij ons vooral op het punt van deze twee hoofdstukken tegen de ketters te wapenen. Over God is al in het voorafgaande gehandeld, en over de rechtvaardiging gaan we nu handelen.

De rechtvaardiging van de mens voor God.

Bij dit hoofdstuk der leer komen de volgende bijzondere vraagstukken aan de orde:

1. Wat rechtvaardigheid in het algemeen betekent.
2. Hoe velerlei rechtvaardigheid er is.
3. Welke en hoe menigerlei rechtvaardiging er is, en waarin rechtvaardigheid en rechtvaardiging onderscheiden zijn.
4. Welke onze rechtvaardigheid voor God in dit leven is.
5. Hoe Christus' voldoening, aangezien ze buiten ons ligt, de onze kan worden.
6. Waarom zij de onze wordt, en waarom God ons Christus' gerechtigheid toerekent.
7. Waarom wij alleen door het geloof gerechtvaardigd worden.

1. Wat rechtvaardigheid in het algemeen betekent.

Rechtvaardigheid wordt genoemd naar het recht, hetgeen de Wet is, en ze is een gelijkvormigheid daarmee, zoals de zonde er een afwijking van is. Zij wordt dan in het algemeen aldus omschreven, dat ze een gelijkvormigheid is met God en met Zijn Wet. Hoewel er amper zulk een algemene definitie gegeven kan worden, die èn aan God èn aan de schepselen, dus zowel aan de Ongeschapene als aan de geschapenen — en dat: in de hoogste trap der rechtvaardigheid — zou kunnen toegeëigend worden, tenzij zulks in zeer onderscheiden zin opgevat wordt. Want de ongeschapen rechtvaardigheid is God Zelf, de Fontein en Regel van alle rechtvaardigheid in de redelijke schepselen. En zoals van God niet volkomen kan gezegd worden, Wie en wat Hij is, zo is Hij ook totaal verschillend van hetgeen Hij geschapen heeft. Daarom is deze definitie van de rechtvaardigheid zo algemeen, dat ze intussen in eigenlijke zin slechts behoort bij de rechtvaardigheid die in de redelijke schepselen gevonden wordt.

In zover nu deze rechtvaardigheid aan de redelijke schepselen toegeschreven wordt, is zij een vervulling van de wetten, die de redelijke schepselen toebehoren. Of: ze is een gelijkvormigheid van de redelijke schepselen met de wetten, die hen betreffen en aangaan. Kortom, rechtvaardigheid is niet anders dan een volbrenging van de Wet, en een overeenstemming daarmee.

Dit dienen wij vast te houden, nl, dat wij door de vervulling der Wet dienen gerechtvaardigd te worden. Want ook de Evangelische rechtvaardigheid is een vervulling der Wet, die niet met de Wet in strijd is, omdat de Wet door het Evangelie niet wordt tenietgedaan, maar wordt bevestigd, Rom. 3 : 31.

2. Hoe velerlei rechtvaardigheid er is.

Allereerst wordt de rechtvaardigheid ingedeeld in een ongeschapen en geschapen rechtvaardigheid, De *ongeschapen* Rechtvaardigheid is de rechtvaardige God Zelf, of die rechtvaardigheid, krachtens welke God wezenlijk rechtvaardig is, De *geschapen* rechtvaardigheid is door de Ongeschapene in de redelijke schepselen voortgebracht, en daarvan is al eerder opgemerkt, dat ze een gelijkvormigheid is met God en met Diens Wet, Deze nu is tweeledig: een rechtvaardigheid der Wet en des Evangelies.

De rechtvaardigheid der *Wet* is een vervulling der Wet, volbracht door degene zelf, die daardoor rechtvaardig genoemd wordt; of die van iemand geschiedt door zijn eigen gehoorzaamheid, En dit is een eigenschap of deugd, die in de mens zelf gevonden wordt, Zulk een rechtvaardigheid was er in de mens vóór de val, en is er in de Engelen en in Christus naar Zijn menselijke natuur in de hoogste graad. De rechtvaardigheid des *Evangelies* is een vervulling der Wet, verricht niet door degene die daardoor rechtvaardig genoemd wordt, maar door een Ander, en die hém wordt toegerekend, die rechtvaardig genoemd wordt. Zulk een rechtvaardigheid is alleen de voldoening van Gods Zoon, omdat die ons door het geloof toegerekend wordt, Want aldus is het een voldoening der Wet, die niet door ons, maar door Christus betoond is, maar die ons, om-niet, door het geloof wordt geschonken en toegerekend. De rechtvaardigheid der Wet wordt nog weer onderscheiden in een algemene en bijzondere rechtvaardigheid, De *algemene* is een gehoorzaamheid aan alle wetten, die ons aangaan en toebehoren, Want als men zaken of wetten waarneemt, die ons niet toebehoren, dan wordt dat geen rechtvaardigheid, maar bemoeizucht genoemd, waarvan de Apostel ons vermaant, dat wij ons daarvoor hebben te wachten, 1 Thess, 4 : 11: „Opdat gij eerlijk wandelt bij degenen die buiten zijn, en geen ding van node hebt.”

Deze algemene rechtvaardigheid is óf een *volkomen*, n.l. een innerlijke en uitwendige gehoorzaamheid aan alle wetten die ons aangaan; óf ze is een volkomen overeenstemming

met Gods Wet, omdat zij blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der Wet, Daarvan lezen wij in Lev. 18 : 5: „Mijn inzettingen en Mijn rechten zult gij houden; welk mens dezelve zal doen, die zal door dezelve leven: Ik ben de HEERE.” óf ze is een *onvolkomen*, n.l. wel in overeenstemming, maar slechts in zijn beginsel, omdat zij of niet alles doet, of niet op dezelfde wijze doet hetgeen de Wet eist. Ook deze is weer tweeledig, nl. filosofisch of christelijk.

De *filosofische* is in het verstand een onvolkomen kennen van Gods Wet en van de deugden, echter zeer duister en flauw; voorts enig voornemen in de wil en in het hart, om recht te handelen overeenkomstig deze kennis, en een goede beheersing van de uiterlijke handel en wandel.

De *christelijke* is een kennis van God en van Gods Wet, die wel onvolkomen, maar toch zeer helder en klaar is, n.l, door de Heilige Geest ontstoken dank zij het Evangelie, en gepaard gaande met een ernstige genegenheid van de wil en het hart, om Gode naar al Zijn geboden te gehoorzamen. En deze laatste is eigen aan de uitverkorenen en wedergeborenen in dit leven, daar zij voortkomt uit het rechtvaardigmakende geloof.

De *bijzondere* rechtvaardigheid is een deugd, die aan een ieder het zijn geeft, en ook zij is tweeledig, n.l. 1. *verwisselende*, welke in alle contracten of handelingen een gelijkheid houdt of in verwisseling der dingen, van de waarde der werken, diensten en beloningen; 2. *uitdelende*, welke een overeenkomst houdt bij de uitdeling van ambten, gezag, eer, beloningen, straffen enz., daar ze aan alle personen de hun toekomende beloningen, straffen enz. geeft. Bijvoorbeeld: dat een boer het land bebouwt; dat iemand die verstand van regeren heeft, het gemenebest bestuurt; dat iemand die in de Schrift thuis is, de gemeente onderwijst; dat aan de goeden beloningen en aan de verkeerden straffen vergolden wordt; dat wie eer toekomt, eer; wie schatting toekomt, schatting gegeven wordt. Dit zijn zaken, die bij de uitdelende rechtvaardigheid thuis behoren.

De rechtvaardigheid wordt ook nog zo onderscheiden, dat zij n.l. of een rechtvaardigheid des persoons of een rechtvaardigheid der zaak is De *persoons-rechtvaardigheid* is er, wanneer iemand rechtvaardig, en geheel en al overeenkomstig de Wet gesteld is. De *zaaks-gerechtigheid* is er, als een zaak goed en rechtvaardig is bij enig geschil, hetzij de persoon goed dan wel verkeerd is. Hiermee placht David in zijn Psalmen zich te vertroosten, b.v. in Ps. 7 : 9 en 26 : 1-3. Overigens wordt zij ook wel de rechtvaardigheid van een goed geweten genoemd.

3. Welke, en hoe menigerlei rechtvaardigheid er is, en waarin rechtvaardigheid en rechtvaardiging verschillen.

Rechtvaardigheid is een overeenstemming met de Wet, of de vervulling daarvan, of: de zaak waardoor iemand rechtvaardig is. *Rechtvaardiging* is een toe-eigening van de gerechtigheid aan iemand, of een verklaring dat iemand rechtvaardig en gelijkvormig met de Wet is. Dus verschillen rechtvaardigheid en rechtvaardiging, zoals een eigenschap en de toe-eigening van een eigenschap aan iets, verschillen, En de rechtvaardiging wordt ook onderscheiden, al naar dat de rechtvaardigheid is, n.l. of der Wet of des Evangelies.

De rechtvaardiging der *Wet* is een verklaring, dat iemand door de Wet, en zijn eigen rechtvaardigheid rechtvaardig is. Door deze rechtvaardiging leert ons de Heilige Schrift, dat niemand voor God rechtvaardig kan worden, Ps. 143 : 2, Rom. 3 : 20, Gal. 2 : 16 en 3 : 11. De rechtvaardiging des Evangelies is een toerekening en toe-eigening van de Evangelische rechtvaardigheid, of een verklaring dat iemand, niet door zijn eigen rechtvaardigheid, maar door die van een Ander rechtvaardig is, zoals die hem uit genade

wordt toegerekend. Over deze rechtvaardiging spreekt de Apostel in Rom, 3 : 23v.: „Want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods; en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade door de verlossing, die in Christus Jezus is", En in deze betekenis ¹⁾ wordt de rechtvaardiging in dit ganse stuk ²⁾ verstaan; niet dus als een verandering of instorting van bepaalde deugden in ons, zodat wij van onrechtvaardig rechtvaardig worden, dank zij een rechtvaardigheid die in ons is — zoals iemand van ongeleerd geleerd wordt dank zij de geleerdheid die in hem is — maar dank zij een genadige vrijspraak van de zonden en de schuld in het oordeel Gods, en een toerekening van Christus' gerechtigheid; zoals een dief voor de rechtbank (vierschaar) uit genade vrijgesproken en als rechtvaardig of onschuldig beschouwd wordt.

Dus zijn de rechtvaardiging en de vergeving der zonden één en dezelfde zaak, Want rechtvaardigen wil zeggen, dat God ons onze zonden niet toerekent, maar ons als rechtvaardigen aanneemt en vrijspreekt, en verklaart dat wij rechtvaardig zijn vanwege de toegerekende gerechtigheid van Jezus Christus, Dat dit woord zó verstaan dient te worden, laat zich bewijzen uit Ps. 143 : 2: „En ga niet in het gericht met Uwen knecht; want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn", d.w.z. vrijgesproken en rechtvaardig verklaard worden dank zij de gerechtigheid die in hem is. Ook uit Ps. 32 : v.: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is, Welgelukzalig is de mens, dien de HEERE de ongerechtigheid niet toerekent, en in wiens geest geen bedrog is." Op grond van deze tekst legt de Apostel in Rom. 4 : 7 het woord „rechtvaardiging" uit als vergeving der zonden; en daarbij wordt het woord „toerekenen" zevenmaal gebruikt.

Tegenwerping: Wie rechtvaardig is, is aan de Wet gelijkvormig. Rechtvaardigen wil zeggen: maken, dat iemand rechtvaardig is. Daarom is rechtvaardiging niets anders dan iemand gelijkvormig maken aan de Wet.

Antwoord: Wij geven toe, dat rechtvaardigen betekent: iemand aan de Wet gelijkvormig maken of in hemzelf of in een Ander. Wanneer nu iemand in zichzelf aan de Wet gelijkvormig is, dan heet deze rechtvaardigheid der Wet zijn eigen rechtvaardigheid, een rechtvaardigheid die in hela is en die hem aankleeft. Maar wanneer iemand in een Ander aan de Wet gelijkvormig is, dan wordt die rechtvaardigheid een toegerekende gerechtigheid genoemd, een rechtvaardigheid des geloofs of des Evangelies, of die van een Ander, n.l. omdat ze niet in ons, maar in Christus is. Deze rechtvaardigheid is ook een gelijkvormigheid aan de Wet. Want „doen wij dan de wet teniet door het geloof? Dat zij verre; maar wij bevestigen de wet", Rom. 3 : 31. En van dien aard is nu onze rechtvaardigheid en rechtvaardiging. Want hier wordt naar zulk een rechtvaardigheid gevraagd, waardoor wij, zondaren, in dit leven voor God rechtvaardig zijn, en dus niet naar de gerechtigheid, waardoor wij rechtvaardig zullen zijn in het toekomstige leven, of waardoor wij rechtvaardig geweest zouden zijn vóór de val, indien de mens niet gezondigd had.

4. Welke onze rechtvaardigheid voor God is in dit leven.

Op dit punt verschilt de christelijke leer het meest van het menselijk verstand en van de Farizese verdichtselen der *Roomsen*, Want zij zoeken de zaak waardoor zij voor God rechtvaardig (kunnen) zijn, in zichzelf, en verzinnen dat het hun eigen overeenstemming met Gods Wet is, of een volkomen rechtvaardigheid die in hen is, enerzijds ingestort en anderzijds door goede werken verkregen. Maar de Christelijke kerk zoekt deze zaak niet in haarzelf, maar buiten zich in Christus, en zij gelooft dat het niet een zekere overeenstemming met de Wet, of bepaalde goede werken, hetzij uitwendig of inwendig zijn, die de zeden of (kerkelijke) ceremoniën betreffen, ook niet dat het het geloof zelf is, maar enkel en alleen de voldoening van Gods Zoon, d.w.z. Zijn gehoorzaamheid, die Hij

betoond heeft, door de Wet volmaakt te onderhouden, en Zijn straf die Hij voor onze zonden geleden heeft, en tevens Zijn ganse vernedering, van het begin van Zijn ontvangenis af tot Zijn heerlijkmaking toe, d.w.z. de aanneming van het vlees, van de dienstbaarheid, van de armoede, de versmaadheid en de zwakheid; en het verdragen van het lijden en de dood,- hetgeen Hij alles gewillig voor ons op Zich nam en onderging. Kortom, alles wat Hij gedaan of geleden heeft, waartoe Hij als een rechtvaardig Mens en als Gods Zoon niet verplicht was, dat is deze voldoening, die Hij voor ons heeft teweeggebracht; dat is de gerechtigheid die de gelovigen van Godswege uit genade toegerekend wordt. Want deze voldoening is zo krachtig als de vervulling der Wet door gehoorzaamheid, of als de eeuwige straffen om der zonden wil, waartoe — hetzij tot het één of het ander — wij door de Wet verbonden waren. Dit alles wordt bevestigd door de volgende Schriftuurplaatsen: 1 Kor. 2 : 2: „Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus en Dien gekruisigd"; Kol. 2 : 10: „Gij zijt in Hem volmaakt"; Rom. 5 : 19: „Door de gehoorzaamheid van Enen zullen velen tot rechtvaardigen gesteld worden"; Jes, 53 : 5v.: „Door Zijn striemen is ons genezing geworden", „de HEERE heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen"; Rom. 3 : 20, 23-25: „Daarom zal uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden voor Hem; want door de wet is de kennis der zonde. Want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods; en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade door de verlossing, die in Christus Jezus is; Welken God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed"; Rom. 4 : 7v.: „Zalig zijn ze, welker ongerechtigheden vergeven zijn en welker zonden bedekt zijn; zalig is de man, welken de Heere de zonden niet toerekent"; Rom. 5 : 9: „Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van den toorn", en vers 10: „Wij zijn verzoend met God door den dood Zijns Zoons"; 2 Kor, 8 : 9: „Dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden"; Gal. 1 : 4: „Die Zichzelven gegeven heeft voor onze zonden"; Gal. 3 : 13v.: „Christus heeft ons verlost van den vloek der Wet, een vloek geworden zijnde voor ons, opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof"; Ef 1 : 7; Kol. 1 : 14: „In Denwelke wij de verlossing hebben door Zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden"; en 1 Joh. 1 : 7: „Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde.”

(Lansbergen: Christus heeft de Wet vervuld: 1, door de heiligheid van Zijn menselijke natuur; 2. door Zijn gehoorzaamheid tot de dood van het kruis. Beide is dit een volmaakte volbrenging der Wet, De eerste was nodig voor de tweede. Want de Middelaar moest in Zichzelf rechtvaardig en heilig zijn, opdat Hij voor ons zou kunnen gehoorzaam zijn en zou kunnen betalen. „Want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozels, onbesmet, afgescheiden van de zondaren en hoger dan de hemelen geworden", Hebr. 7 : 26. En deze gehoorzaamheid is onze rechtvaardigheid, waardoor wij Gode behagen. Het vergieten van Zijn bloed is de betaling, om welke zaak wij door God in genade aangenomen worden en die' ons wordt toegerekend, 1 Joh. 1 : 7: „Het bloed van Jezus Christus, Zijnen Zoon, reinigt ons van alle zonde", te weten: die wij bedreven hebben, niet alleen door kwaad te doen, maar ook door het goede na te laten. Want het vergieten van Christus' bloed is de voltooiing van Zijn voldoening, Daarom wordt dat alleen onze gerechtigheid genoemd (vgl. N.G.B., art. 22).

Men dient onderscheid te maken tussen de volgende vraagstukken:

1. Hoe een redelijk schepsel,
2. hoe een zondig mens voor God rechtvaardig gerekend kan worden;
3. of een redelijk schepsel bij God iets verdienen kan.

Op de *eerste* vraag wordt geantwoord, dat een schepsel voor God rechtvaardig is door een

rechtvaardigheid of gelijkvormigheid met de Wet, die in dat schepsel is; zoals de zalige mensen en Engelen rechtvaardig zijn, en zoals de mens het vóór de val was.

Op de *tweede* vraag dient als antwoord, dat een zondaar rechtvaardig gerekend wordt, uitsluitend door de toerekening van Christus' gerechtigheid; en hierover wordt gesproken, als men handelt over de rechtvaardigheid. Want hij kan door de werken niet rechtvaardig zijn:

1e, omdat vóór de rechtvaardiging zijn werken verdorven zijn;

2e, omdat ze ook na de rechtvaardiging nog onvolkomen zijn; en

3e, dat, al waren ze wel volmaakt, gelijk ze dat in het toekomstige leven zijn zullen, hij dan toch daarmee niet zou kunnen betalen voor vroeger (bedreven-) zonden. Want alle werken die wij verrichten, zijn wij schuldig te doen.

Wat de *derde* vraag betreft: Dat de mens niets verdienen kan, betuigt Christus Zelf in Luk. 17 : 10: „Alzo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten; want wij hebben maar gedaan, hetgeen wij schuldig waren te doen.” Welnu, werken die wij schuldig zijn te doen, kunnen geen verdiensten zijn, Want verdienen is iets doen of lijden, dat men niet schuldig is. En ook Christus' gehoorzaamheid zelve is daarom geen verdienste, dat Gode daardoor iets goeds zou worden toegebracht. Maar om de waardigheid van de Persoon wordt ze verdienste genoemd, omdat Christus, Gods Zoon, voor ons een straf geleden heeft, die Hij niet schuldig was.

En het is niet in strijd met Gods gerechtigheid, dat Hij ons, die vele zonden bedreven hebben, rechtvaardig maakt en vrijspreekt. Maar integendeel! het komt met Zijn gerechtigheid zeer wél overeen, dat Hij degenen voor wie Christus ten volle betaald heeft, voor rechtvaardig houdt en hun de gerechtigheid, heiligheid en gehele voldoening van Christus toe- eigent, Want zoals in het menselijk gericht een rechtvaardig rechter de schuldenaar rechtvaardig de betaling van een borg toerekent en hem vrijspreekt — hoewel hij van zichzelf niets bezat om te betalen — zo handelt God nu ook met ons, Daarom komen deze dingen zeer goed met elkaar overeen, n.l. dat God, wanneer Hij vrijspreekt, niet vrijspreekt degenen die niet behoren vrijgesproken te worden, en dat Hij nochtans ons, zondaars, vrijspreekt, omdat Christus, onze Borg, volkomen voor ons heeft betaald; welke betaling Hij ons met goed recht toerekent. Hieruit nu kan men gemakkelijk het besluit opmaken, dat onze rechtvaardiging voor God in eigenlijke zin niet het geloof of de werken is, maar een toerekening van Christus' weldaden, die de gelovigen door het geloof worden toegerekend, zoals Paulus ons leert door de voorbeelden van Abraham en David, Rom. 4 : v.).

5. Hoe Christus' voldoening, aangezien ze buiten ons ligt, de onze kan worden.

Aangezien het erg vreemd lijkt, dat wij gerechtvaardigd zouden worden door een zaak die buiten ons is, moet men nog nader verklaren, hoe de voldoening of gehoorzaamheid van Christus onze gerechtigheid is. Het is zeker, dat Christus' voldoening niet voor Hemzelf, maar voor ons gebracht is, en dat ze daarom door God niet anders wordt aanvaard, dan alsof ze door onszelf gebracht was. Want zó leert ons de Apostel in 2 Kor, 5 : 21: „Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt (d.w.z. een offer voor onze zonde), opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.” Hoewel deze voldoening de onze niet is, als ware ze door onszelf gebracht, toch is ze de onze geworden in de weg van toe-eigening, en deze is tweërlei, n.l. van God, of een Goddelijke, én die van ons,

1. De toe-eigening van *God* geschiedt van Godswege, wanneer Hij ons toe- eigent, d.w.z.

schenkt en toerekent: de voldoening van Zijn Zoon, en Hij ons om Hem rechtvaardigt, d.w.z. vrijsprekt van de schuld en van alle misdaden, en ons voor rechtvaardig verklaart, precies alsof wij nooit gezondigd hadden, Deze toe-eigening wordt genoemd: de toerekening van Christus' gerechtigheid, en de rechtvaardiging des Evangelies, d.w.z. de genadige kwijtschelding der zonden omwille van de voldoening van Christus (vgl. N.G.B., art. 23).

2. *Onze* toe-eigening is het aannemen van Christus' gerechtigheid, zoals ons die door God geschonken en toegerekend wordt door het geloof; zoals iemand met de hand het kleed aangrijpt, en dat, door het om zijn lichaam te slaan, tot het zijne maakt; of het is zoals een bedelaar met de hand een aalmoes van een rijke ontvangt en die tot de zijne maakt. Of het is het geloof of de daad zelf, wanneer men metterdaad gelooft en vast vertrouwt, dat Christus' verdiensten ons door God toegerekend, geschonken en toegeëigend worden, en dat wij daarom van de schuld vrijgesproken en voor rechtvaardig gerekend worden, Deze toe-eigening geschiedt onzerzijds door de gelovige aanvaarding van de gerechtigheid van Jezus Christus (vgl. N.G.B., art. 22 en 26: „De rechtvaardigheid van Jezus Christus is de onze door het geloof“).

Zonder deze toe-eigening onzerzijds geschiedt de Goddelijke ook niet, maar het is noodzakelijk dat ze beide samengaan. Want zoals het niet voldoende is, dat u een weldaad aangeboden wordt, maar het ook nodig is dat die aangeboden weldaad door u aangenomen wordt, evenmin is het voldoende, dat God ons de voldoening van Zijn Zoon schenkt en aanbiedt, indien wij niet ook deze gave, door het geloof ontvangen, ons toeëigenen. Ja, God wil de gerechtigheid van Zijn Zoon alleen toerekenen aan hen, die ze begeren, die erom bidden en ze zich door het geloof toeëigenen.

En toch is God Degene Die deze beide toe-eigeningen werkt. Want Hij biedt ons aan, en schenkt ons niet alleen de gerechtigheid, maar Hij schenkt ons ook het geloof, waardoor wij die ontvangen; d.w.z. Hij geeft niet alleen de gave, maar ook de hand en de macht om deze gave te ontvangen; zoals er geschreven staat in Ef. 2 : 8: „Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave.” Daarom geschiedt de één niet zonder de ander, de eerste niet zonder de tweede, Want God eigent ze ons zó toe, dat wij zelf ze ons ook toeëigenen zullen door het geloof. De Goddelijke toe-eigening gaat echter steeds aan die van ons vooraf, zoals de oorzaak voorafgaat aan hetgeen daardoor bewerkt is, Joh. 15 : 16: „Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren“; 1 Joh. 4 : 19: „Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft“,

Hetgeen wij nu van deze beide toe-eigeningen gezegd hebben, wijst uit:

1. Dat het niet ongerijmd is om te geloven, dat wij door de rechtvaardigheid van een Ander gerechtvaardigd worden. Want zij is niet geheel en al een rechtvaardigheid van een *Ander*, maar ze wordt ook de *onze* door toe-eigening, Want hoewel het Christus is, in Wie de gerechtigheid in eigenlijke zin gevonden wordt, omdat ze door Hem eenmaal teweeggebracht werd, toch zijn wij het, voor wie deze gerechtigheid bestemd is, omdat ze ons toegerekend en door het geloof toegeëigend wordt.

2. Het woord „toerekenen" heeft niet zo'n brede betekenis als het woord „toeëigenen", omdat het eerste alleen aan God wordt toegekend, en het tweede ook aan ons.

3. God eigent ons Christus' gerechtigheid op een andere wijze toe dan wij het doen. Want God doet het door toerekening, maar wij door te geloven en te ontvangen.

4. De betekenis van het woord „rechtvaardigen" wordt hier niet verstaan als iemand van onrechtvaardig rechtvaardig maken, door hem de deugd der rechtvaardigheid te geven en in te storten; zoals men een wand die zwart is, wit kan maken, door ze met witte verf te beschilderen. Maar het woord betekent: iemand die onrechtvaardig is, voor rechtvaardig

houden, hem (wijn rechtvaardig) van de schuld vrijspreken, en hem niet willen straffen; en zulks omwille van de voldoening van een Ander, die hem geschonken en toegerekend wordt. In die zin gebruikt de Heilige Schrift dit woord, en het heeft bijkans in geen enkele taal een andere betekenis. Het Hebreeuwse woord „Hitzdik“, dat met „rechtvaardigen“ vertaald wordt, is een woord dat altijd in rechtszaken en in de vierschaar gebruikt wordt, vgl. Ex. 23 : 7: „Want Ik zal den goddeloze niet rechtvaardigen“; Spr. 17 : 15: „Wie den goddeloze rechtvaardigt en den rechtvaardige verdoemt, zijn den HEERE een gruwel, ja die beiden.” En het Griekse woord „dikaioun“ (= rechtvaardig maken of rechtvaardigen) betekent soms: iemand voor rechtvaardig houden of verklaren; ook wel eens: iemand straffen, nadat de zaak in het gericht onderzocht is, zoals Suidas aantekent. De eerste betekenis wordt in de Heilige Schrift op tweeërlei wijze opgevat, Want het betekent: óf niet-verdoemen, maar vrijspreken in het gericht, bij voorbeeld in Rom. 8 : 33: „Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het Die rechtvaardig maakt“; Luk. 18 : 14: „Deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis meer dan die“; óf het betekent: voor rechtvaardig erkennen en verklaren, enz., zoals in Matth. 11 : 19: „Doch de Wijsheid is gerechtvaardigd geworden van Hare kinderen“, en Ps. 51 : 6: „Opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken en rein zijt in Uw richten.”

En dat het Latijnse woord „justificare“ zou betekenen: de deugd der rechtvaardigheid instorten en dus in de dadelijkheid rechtvaardig maken, zal men bij geen goede Latijnse schrijver kunnen lezen. Ja, al was dat het geval, dan wordt het toch in de Heilige Schrift en in de kerk anders opgevat, zoals de volgende, duidelijke teksten getuigen, die niet anders verstaan kunnen worden dan van vrijpraak en genadige aanneming van de zondaar: Rom. 8 : 33: „Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het Die rechtvaardig maakt“, d.w.z. vrijspreekt; Luk. 18 : 14: „Deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis“, d.w.z. vrijgesproken van schuld, en Gode aangenamer dan de Farizeeër; Handel. 13 : 39: „En dat van alles, waarvan gij niet kondet gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door Dezen een iegelijk die gelooft, gerechtvaardigd wordt“; en in het voorafgaande vers (vs. 38): „Door Dezen wordt u vergeving der zonden verkondigd.” Hier betekent rechtvaardigmaken: in het publiek vrijgesproken worden en vergeving der zonden ontvangen; Rom. 3 : 24: „Zij worden om niet gerechtvaardigd“, en vers 26: „Opdat Hij rechtvaardig zij en rechtvaardigende dengene, die uit het geloof van Jezus is“, en vers 28: „Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet“; Rom. 4 : 5: „Dengene die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die den goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid“; Rom. 5 : 9: „door Zijn bloed gerechtvaardigd.” Dit wordt in het volgende vers verklaard: „verzoend met God door den dood Zijns Zoons.”

6. *Waarom Christus' voldoening de onze wordt; of waarom God ons die tot rechtvaardigheid toerekent.*

De enige oorzaak waarom God ons Christus' gerechtigheid toerekent en wij die onszelf toeëigenen door het geloof, is Gods genadige barmhartigheid, die ons van eeuwigheid, uit genade, in Christus verkoren heeft, en ook op Zijn tijd, uit louter genade, deze gerechtigheid toerekent en dooi het geloof toeëigent. Want men dient op dit punt volstrekt alle waan en gedachte van onze eigen verdiensten, hetzij tegenwoordige of voorgeziene terzijde te stellen; namelijk: alsof God, bewogen door onze vroomheid of ons geloof, waarvan Hij vooruit zou gezien hebben dat wij die zouden bezitten, ons bóven anderen, van eeuwigheid verkoren zou hebben, en thans rechtvaardig maken door Christus. Want deze dromerijen stoten geheel en al Gods barmhartigheid omver, en ze zijn niets anders dan een openlijke verloochening van Zijn genade, zoals Paulus ons leert in Rom. 11 : 6:

„Indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer. En indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer; anderszins is het werk geen werk meer.”

Daarom wordt de voldoening van Gods Zoon onze gerechtigheid door het geloof. En God eigent ons die toe en schenkt ons enerzijds deze gerechtigheid van Zijn Zoon, en anderzijds ook het geloof zelf, waardoor wij ons die toeëigenen, uit leuter genade en goedheid, naar het welbehagen van Zijn wil, zoals de Apostel daarvan spreekt in Ef. 1 : 5. Hiervan leggen de volgende teksten getuigenis af, Ef. 2 : 8: „Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave" (n.l. de zaligheid en het geloof), vers 9: „Niet uit de werken, opdat niemand roeme"; Rom. 3 : 24: Zij, „worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade"; 1 Kor. 4 : 7: „Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof gij het niet ontvangen hadt?" Tit. 3 : 5: „Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid die wij gedaan hadden, maar naar zijn barmhartigheid.”

(Lansbergen: Zo hebben wij deze leer van de rechtvaardigmaking des geloofs, n.l. dat wij voor God in Christus rechtvaardig zijn, door een oprecht geloof, uit loutere genade van God, zonder enige verdienste onzerzijds, vastgesteld. Laat ons nu eens nagaan, waartoe zij ons dient, en welk nut wij daaruit verkrijgen, n.l. dit: Dat wij daardoor van onze zaligheid en van het eeuwige leven verzekerd zijn; met dien verstande, dat geen aanvechtingen van satan iets vermogen, om ons hart en geweten aan Gods genade te doen twijfelen, of tot enige wanhoop te brengen. En zulks is een kostelijke vrucht van deze leer; en daarom wel waardig om er ons best voor te doen, dat wij ons de zekerheid van Gods beloften, waarop deze leer gefundeerd is, niet laten ontnemen, maar dapper allen bestrijden, die deze leer tegenstaan en ons graag van de zaligheid zouden willen beroven. Wanneer ons geweten ons dan beschuldigt en tegen ons getuigt, dat wij tegen al Gods geboden zwaar(lijk) gezondigd hebben, en daarom Gods vloek en de eeuwige dood niet ontgaan kunnen — aangezien God rechtvaardig is en Hij Zijn gerechtigheid niet krenken laat, maar een gestrenge vijand is van alle zonden en die straft — dan bezitten wij in deze leer een zékere troost en een afdoend antwoord tegen deze aanklacht van ons geweten: dat n.l. Christus, onze Zaligmaker, met Zijn zoenoffer de toorn van God gestild, ons met Hem verzoend, door Zijn genoegdoening vergeving der zonden verkregen en het rantsoen betaald heeft (niet met goud of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed); dat Hij de straf en smarten gedragen heeft, en om onzer zonden wil geslagen en verwond is, opdat wij vrede zouden hebben en genezen zouden worden.

Maar waar geen zaligmakend geloof is, daar moet de mens in wanhoop en twijfelmoedigheid verstarren en verdwijnen. Want wanneer het geweten eenmaal ontwaakt en gaat denken aan de gruwelijke stank voor de zonden, dan laat ook de satan niet na om die aanvechtingen aan te blazen en ze daartoe op te stoken, ten einde de arme mens alle hoop op Gods genade te ontnemen. En zoals de satan zeer ijverig is om alle vreze Gods van de mensen te wéren, en om hen te brengen tot verachting van God en van Zijn Woord, om hun geweten in slaap te wiegen en ze dan tot een zorgeloos en roekeloos leven te brengen, zo spaart hij geen moeite om de mensen, wanneer zij hun zonden een weinig gaan gevoelen, de weg der bekering te ondermijnen en ze tot wanhoop te brengen, door hun de grootheid van hun zonden voor ogen te stellen, waardoor zij Gods toorn en de verdoemenis verdiend hebben.

Dan ontstaan daar stellig moeilijkheden en jammer. Het pak valt te zwaar om het te dragen. Het ontwaakte geweten bevindt zich naakt en bloot voor Gods gericht, waarvan zij reeds gevoelen dat het hun op de hielen zit. Want het geweten is voor een ieder a.h.w. in

zijn eigen hart tot een getuige, die zich dan niet laat verbergen; en dat geweten kan dan door het aanschouwen der zonden enerzijds, en van Gods rechtvaardige toorn, oordeel en de wachtende straf voor de zonden anderzijds, geen rust vinden, maar al schromende en bevende, moet het versmachten, en het kan bij zichzelf geen enkele uitvlucht vinden. Zich verontschuldigen zou niet baten, en dat kan ook niet plaatshebben, omdat het getuigenis van het hart zelf daartegen is.

Ook Gods gerechtigheid en waarheid staan daar, die niet gekrenkt kunnen worden. De slechte raadsman, satan, doet zijn best om de zonde nog levendiger te maken en Gods toorn te vergroten. Dan is er niets dat troosten kan, dan het Evangeliewoord, Mark. 1 : 15: „Bekeert u en geloof het Evangelie”; Handel. 16 : 31: „Geloof in den Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis”; Matth. 11 : 28: „Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven”, enz. „Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering!” (Matth. 9 : 13); Joh. 3 : 16: „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.”

Dan zet de troost in, wanneer de verslagen en gebroken mens deze inspraak hoort en ontvangt. Dan mag hij vrijuit spreken en antwoord geven op de klachten van zijn geweten en op de aanvechtingen van satan: ‘Zeker, ik ben een zondaar, die de eeuwige dood verdiend heb, maar dit troost mij en daarvan ben ik verzekerd, dat de genadige God door Christus met mij bevredigd en verzoend is. Ik had niets (aan) te bieden of te betalen, maar Christus heeft voor mij betaald en aan God, Zijn Vader, volkomen genoeggedaan.’ Daar moet de beschuldiging dus ophouden, aangezien God vrijspreekt en de zonden vergeeft. Want Hij is waarachtig en heeft onder ede betuigd, Ez. 33 : 11: „Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in den dood des goddelozen! maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve.” ‘Hij is rechtvaardig, maar hetgeen Christus betaald heeft, zal Hij niet nogmaals eisen. Hij is barmhartig, en heeft mij lief om Zijns Zoons wil’, enz.

Het is niet uit te drukken, welk een troost en rust hierin gevonden wordt, en hoe zacht het gemoed van de christen zich in deze genade van God mag nestelen, door met Paulus in Rom. 8 : 31 te spreken: ‘Zo God voor mij is, wie zal tegen mij zijn?’ In zulke aanvechtingen bevindt zich de praktijk en noodzaak van deze leer, daar al het andere, dat men tot troost zou mogen aanvoeren, niet troosten of standhouden kan, maar als kaf en stro voor het vuur zou moeten verdwijnen.

Zo ook, wanneer het geweten en de satan nog langer zouden willen aanhouden en zeggen: Welaan dan! Christus heeft voor u betaald en de dood gesmaakt, maar hoe wilt gij tot God en tot het leven komen, daar gij Gods geboden niet onderhouden noch de gerechtigheid der Wet volbracht hebt, enz. Dan vinden wij nogmaals een stellige troost in deze leer van de rechtvaardigmaking, n.l. dat Christus alle gerechtigheid volbracht heeft, Matth. 3 : 15; dat Hij aan de Vader gehoorzaam geweest is tot in de dood, Fil. 2 : 8; dat in Zijn mond nooit bedrog geweest is, Jes. 53 : 9 en 1 Petrus 2 : 22. Dus, omdat deze Rechtvaardige ons geworden is tot Gerechtigheid, en Hij onze Voorspraak (Advocaat) is, daarom zijn wij ervan verzekerd, dat de erfenis des eeuwigen levens ons toekomt, door Hem Die ons geschonken is en in Wie wij gerechtvaardigd zijn, enz.

Vindt het geweten dan nog verder de volgende moeilijkheid bij zich, die door satan nog gewichtiger gemaakt kan worden, doordat hij de arme mens aldus aanvecht: Al is het waar, dat Christus voor u betaald en de straf der zonde, die u verdiende, gedragen heeft; en dat gij ook door het geloof met Zijn gerechtigheid bekleed zijt, toch kunt ge niet ontkennen dat ge nog het verdorven vlees omdraagt, en nog vele verkeerde genegenheden en het zondige zaad nog in u hebt, waardoor ge Gode niet kunt behagen, enz. (Rom. 7 :

22), dan vindt een gelovige in de leer der rechtvaardigmaking wederom deze troost, dat hem niet alleen de rechtvaardigheid van Christus, maar ook Zijn heiligheid toegerekend is, 1 Kor. 1 : 30. En daardoor zijn niet alleen de overgebleven gebreken bedekt en worden ze door God niet toegerekend, maar hij ervaart tevens bij zichzelf, dat de kracht van Christus door de Heilige Geest in hem de lust en begeerte tot heiligheid en gerechtigheid werkt, Rom. 8 : 1 en 4. Bovendien strijdt hij tegen de zonde en alle ongerechtigheid, 1 Kor. 9 : 27, en is hij ervan verzekerd, dat hij door Christus (uit)eindelijk overwinnen zal, 1 Kor. 15 : 57; ja, dat de God des vredes de satan haast onder zijn voeten zal verpletteren, Rom. 16 : 28. En waar dan zo'n gelovige zich heenwendt, en welke aanvechtingen hem mogen wedervaren, hij vindt door het geloof in Christus alleszins vastheid, om te kunnen staande blijven, en ook uit alle struikelingen weer te worden opgericht).

Aantekening inzake de spreekwijzen, die bij de leer der rechtvaardigmaking in gebruik zijn.

Men dient er op te letten, dat het iets anders betekent; wanneer er gezegd wordt, dat wij gerechtvaardigd worden door de barmhartigheid of genade van God, Rom. 3 : 24: dan: dat wij gerechtvaardigd worden door het bloed, door de gehoorzaamheid of verdiensten van Christus, Rom. 5 : 9 en 19; of: dat wij gerechtvaardigd worden door het geloof, Rom. 3 : 28. Wij worden door *Gods barmhartigheid* en genade gerechtvaardigd, als (door) de voornaamste oorzaak, die God innerlijk bewogen heeft,

Wij worden gerechtvaardigd door het *bloed* of door de gehoorzaamheid van Christus;

1. als de stof van onze gerechtigheid, waaruit zij bestaat;
2. als de oorzaak, die aan onze rechtvaardiging het wezen (of: aanzijn) geeft, naar dat zij ons toegerekend wordt, en God ons, door ons daarmee als met een kleed te bedekken, voor rechtvaardig aanziet en houdt;
3. als een oorzaak, die God van buiten af beweegt en de rechtvaardigmaking verdient, omdat God ons daarom de zonden vergeeft en rechtvaardig verklaart.

Tenslotte worden wij door het *geloof* gerechtvaardigd, als een instrument, waardoor wij Christus' gerechtigheid, die ons toegerekend wordt, a.h.w. met de hand aanvatten en ontvangen. Wij zeggen meestal: Wij worden door het geloof gerechtvaardigd, *correlative*, d.w.z. eigenlijk niet door het geloof zelf, maar door hetgeen waar het geloof op ziet, n.l. door de verdienste van Christus, waartoe het geloof zich uitstrekt, of die het geloof aanneemt. Want het geloof en de voldoening van Christus hebben een onderlinge betrekking op elkaar, n.l. als hetgeen dat ontvangt, én hetgeen dat ontvangen wordt. En zo spreken wij zeer terecht. Want dan wordt het woord „rechtvaardigen" begrepen als de oorzaak waarin en waardoor onze rechtvaardigmaking bestaat. En dat betekent, dat de verdiensten van Christus ons rechtvaardig maken, en niet het geloof; dus hetgeen aangenomen wordt, en niet het instrument dat aanneemt.

Maar de rechtvaardigmaking wordt ook wel aan het geloof als instrument, zonder enig onderling „aanzien", toegeschreven. Want het is zowel in de Heilige Schrift als in het gewone leven gebruikelijk, dat een bepaald uitgevoerd werk aan het instrument wordt toegeschreven, terwijl het aan de voornaamste, n.l. aan de werkende oorzaak of aan de werkmeester had moeten toegeschreven worden; zoals bij voorbeeld van de leraars gezegd wordt, dat zij zichzelf behouden en die hen horen, 1 Tim. 4 : 16. Wanneer in Rom. 4 : 5 gezegd wordt, dat hij die niet werkt, maar gelooft in Hem Die den goddeloze rechtvaardigt, zijn *geloof* tot *rechtvaardigheid* gerekend wordt, dan wordt het geloof alleen bedoeld voor hetgeen waar het geloof op ziet, d.w.z. voor de verdiensten van Christus, door het geloof aanvaard. Daarom moeten de eenvoudige mensen de spreekwijzen, zoals die in de Heilige Schrift in zwang zijn, bekwaamelijk leren verstaan.

7. Waarom wij alleen door het geloof gerechtvaardigd worden.

Vraag 61: Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Antwoord: Niet dat ik vanwege de waardigheid van mijn geloof Gode aangenaam ben, maar daarom dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijne gerechtigheid voor God is a), en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan b).

- a. 1 Kor. 1 : 30.
- b. Rom. 3 : 22, 1 Joh. 5 : 10.

Verklaring van Vraag 61.

Dat wij door het geloof, en niet door de werken gerechtvaardigd worden, leert de Heilige Schrift met alle nadruk, Rom. 3 : 28: „Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet”; Rom. 5 : 1: „Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus.” Er wordt nu gevraagd naar de betekenis. De Roomsens zeggen: Wij worden gerechtvaardigd uit het geloof, d.w.z. uit de kracht van het geloof, omdat het een beginsel is van de goede werken; of: wij worden door het geloof voorbereid tot de rechtvaardigheid, d.w.z. tot de liefde, waardoor wij dan Gode aangenaam zijn. En hetgeen Paulus zegt in Rom. 4 : 5: „Dengene die gelooft in Hem, Die den goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid”, leggen de Jezuïeten aldus uit: God waardeert het geloof dat Hij in de zondaar vindt, zo hoog, dat Hij hem daarom de deugd der rechtvaardigheid geeft en instort, waardoor de zondaar gerechtvaardigd wordt. Maar de voortdurende tegenstelling tussen geloof en werken, tussen de gerechtigheid des geloofs en de gerechtigheid der Wet, alsook die tussen de eigen gerechtigheid en die van Christus, — waar de Apostel in dezen op aanhoudt en waaruit hij in de regel de conclusie trekt ten nadele van de rechtvaardigheid der werken — , laten in geen geval deze uitleg van de Roomsens toe.

(Lansbergen: Want als die waar was, dan zou de Apostel niet schrijven, dat wij door of uit het geloof gerechtvaardigd worden, maar Om het geloof. En die uitdrukking is de Heilige Geest onbekend. Bovendien zou ons geloof dan volmaakt dienen te zijn, terwijl de Apostel het tegendeel betuigt in 1 Kor. 13 : 9. Hoe zou nu hetgeen onvolmaakt is, kunnen voortbrengen en werken hetgeen allervolmaaktst is? Dus moet men stellig eraan vasthouden, dat wij evenmin door de waardigheid van ons geloof gerechtvaardigd worden, als een bedelaar door de waardigheid van zijn hand de aalmoezen verdient).

Maar de rechte betekenis is deze: wij worden gerechtvaardigd *door het geloof*:

(1) Omdat wij gerechtvaardigd worden door hetgeen, waarop ons geloof zich richt, d.w.z. door de verdiensten en gehoorzaamheid van Christus, zoals die door het geloof aangenomen worden.

(2) Omdat het geloof het instrument en de hand is, waardoor men krijgt aan te vatten en zich mag toeëigenen de rechtvaardigheid, die om-niet in het Evangelie aangeboden wordt, Het is, alsof hij zei, dat de landman door zijn ploeg, en de vakman door zijn hand of werk rijk wordt. En er staat geschreven, dat wij gerechtvaardigd worden door het geloof *alleen*:

1. Met betrekking tot hetgeen waar ons geloof op ziet, Want wij worden alleen gerechtvaardigd door hetgeen waar ons geloof op steunt, n.l. door de verdiensten van Christus. Want daarbuiten is er niets in of buiten ons, dat onze gerechtigheid voor God —

hetzij volkomen of in enige mate — zou kunnen zijn.

2. Omdat wij niet door het tegendeel, n.l. door de Wet en de werken, gerechtvaardigd worden, die de Apostel steeds tegenover het geloof stelt. Want wij worden niet gerechtvaardigd door onze werken, niet door niet door daden, niet door geloof en werken samen, maar alleen door het geloof en door de ontvangst van eens Anderen rechtvaardigheid, door het geloof aangenomen. Zo worden dus alle werken buitengesloten, hetzij die alleen zijn of met het geloof gepaard gaan.

3. Omdat dit het eigen werk des geloofs is. Want het geloof heeft alleen aan zich, dat het de gerechtigheid van Christus aanneemt en zich toeëigent. En geen andere deugd kan dit doen. Want noch de liefde, noch de hoop, noch enige andere deugd, maar alleen het geloof kan het instrument zijn, om de verdiensten van Christus, als onze gerechtigheid voor God, aan te nemen; ja, het geloof is niets anders dan de aanneming en toe-eigening van deze verdiensten zelf.

Daaruit is het duidelijk, waarom tegenover de Rooms en het woordje *alleen* volstrekt vastgehouden en verdedigd moet worden, hoewel zij luide beweren, dat het in de Heilige Schrift niet voorkomt.

En wel:

1. om zuiver tot uitdrukking te brengen hetgeen Paulus in Rom. 3 : 24 en 28 zegt: Wij worden gerechtvaardigd om niet, uit zijn genade, zonder de werken der Wet; en hetgeen Christus zegt in Mark. 5 : 36: Geloof alleenlijk!

2. Opdat alle werken en verdiensten, hetzij van onszelf of van anderen, van de oorzaak der rechtvaardigmaking buitengesloten kunnen worden, en dat onze gerechtigheid alleen aan de verdiensten van Christus wordt toegeschreven; en wel: enerzijds, om Zijn ere, opdat Zijn offer niet verkleind worde, en anderzijds tot onze troost, opdat wij ervan verzekerd mogen zijn, dat onze rechtvaardigheid niet afhangt van onze verdiensten of werken. Want als dat het geval was, dan zouden wij niet alleen steeds dienen te twifelen aan het feit, of onze verdiensten wel genoegzaam zijn, en dus in ons innerlijk almaar heen en weer geslingerd worden, maar ook zouden wij de zaligheid — als die van óns afhing — duizendmaal weer verliezen.

3. Opdat niet alleen de werken van andere deugden, maar ook die van het geloof zelf buitengesloten worden, in zoverre als het een deugd of werk is; en opdat men geen enkele verdienste zou verzinnen voor het werk van ontvangen of aannemen, maar dat het geloof alleen een instrument is, dat de geschonken rechtvaardigheid ontvangt. En wanneer men daardoor gerechtvaardigd wordt — zoals, naar men zegt, een bedelaar alleen rijk geworden is, door de aalmoezen aan te nemen — dan worden al 's mensen werken en verdiensten buitengesloten, tot zelfs het ontvangen van de aalmoezen toe, in zover zulks voor een verdienste gerekend zou kunnen worden.

Daarom zegt de Heilige Schrift, dat wij gerechtvaardigd worden *uit* het geloof en *door* het geloof, maar nergens: óm het geloof, zoals de Rooms en deze uitdrukkingen toestaan, alsof het geloof niet alleen een toe-eigening van Christus' gerechtigheid zijn zou, maar bovendien nog een verdienstelijk werk, waardoor wij rechtvaardig zouden zijn. Dit is lijnrecht in strijd met de aard van het geloof. Want het geloof ontvangt altijd (iets) van een ander, en geeft niet van het zijne. Ook is genoemde leer in strijd met de leer van de apostel *Paulus*, die ons met zijn eigen voorbeeld gebiedt, dat wij niet de gerechtigheid van onszelf, maar die van een Ander, n.l. van Christus zullen zoeken, Fil. 3 : 8. Want als ons geloof zulk een heerlijke zaak was, dat wij door de waardigheid of verdienste daarvan gerechtvaardigd zouden worden, dan zou het geen ontvangst van eens Anders gerechtigheid zijn, maar een verdienste en oorzaak van onze eigen gerechtigheid, en wij zouden voor rechtvaardig gehouden worden, niet door de

voldoening van een Ander, maar door die van onszelf.

4. Opdat men zou verstaan, hoe noodzakelijk het geloof is tot rechtvaardigmaking, en opdat men zou weten, dat wij gerechtvaardigd worden, niet door onze verdiensten, maar uitsluitend door het geloof zelf, dat de gerechtigheid van Christus ontvangt, Want dit werk is aan het geloof eigen, n.l. om de rechtvaardigheid van een Ander te ontvangen.

Wanneer de rechtzinnige kerkvaders over de rechtvaardigmaking spreken, verstaan ook zij op grond van Paulus' woorden, dat wij *alleen* door het geloof gerechtvaardigd worden.

Vergelijk Origenes op Rom. 3 : 27v.: „De Apostel zegt, dat de rechtvaardigmaking des geloofs *alleen* genoeg is, zodat iemand, alleen door te geloven, rechtvaardig gemaakt wordt, hoewel door hem geen werken volbracht zijn.” En hij bevestigt dit met het voorbeeld van de moordenaar, die met Christus aan het kruis hing, en tot Hem riep: Heere, gedenk mijner, als Gij in Uw koninkrijk zult gekomen zijn; deze man verkreeg de genade *door het geloof alleen*, en niet dank zij enig goed werk. Ook noemt hij het voorbeeld van de zondares uit Luk. 7 : 37v., die niet om enig wets-werk, maar door haar geloof alleen vergeving van haar zonden verkregen heeft.

Ambrosius op Rom. 3 schrijft: „Zij zijn om niet gerechtvaardigd, die — niet werkende of vergeldende — door het geloof alleen gerechtvaardigd zijn door Gods gave.” En op Rom. 4: „Hoe, kunnen de Joden dan van mening zijn, dat zij door de werken der Wet gerechtvaardigd worden, na de rechtvaardigmaking van Abraham, aangezien Abraham niet uit de werken der Wet, maar uit het geloof alleen gerechtvaardigd. Daarom is de Wet niet nodig, wanneer de goddeloze *door het geloof alleen* gerechtvaardigd wordt bij God”; en daar wordt nog menigmaal het woord „alleen” herhaald.

Dezelfde Ambrosius schreef op 1 Kor. 1 : 4v.: „Want dit is door God besloten, dat hij die in Christus gelooft, zalig is zonder werk, daar hij door het geloof alleen, om-niet, vergeving der zonden ontvangt.”

Zo zegt ook Basilius Magnus, in zijn Homilie over de *ootmoed*: „Dit is pas de volmaakte en volkomen roem in God, wanneer iemand zich niet verheft op zijn rechtvaardigheid, maar belijdt dat hij van de ware rechtvaardigheid ontbloot is, maar alleen door het geloof in Christus gerechtvaardigd is”, enz.

Zo zegt ook Hilarius met duidelijke, ronde woorden: Alleen het geloof maakt rechtvaardig, Conc. 8 op Matth.

En Chrysostomus in zijn Preek over het geloof en de wet der natuur: „Niemand heeft het leven gehad zonder het geloof. Maar de moordenaar heeft *alleen geloofd*, en is gerechtvaardigd geweest. En zegt mij hier nu niet, dat hij geen tijd gehad heeft om rechtvaardig te leven en goede werken te doen. Want daarover wil ik nu niet twisten. Maar dát heb ik nu bewezen en gewonnen, dat het geloof *door zichzelf* zalig maakt. Want aangezien hij, nadat hij geloofde, in het leven gebleven was en de werken verzuimd had, hij zou de zaligheid niet verkregen hebben.” En zo hebben ook andere Kerkvaders, nog lange tijd daarna, hetzelfde geleerd, zoals blijkt bij Bernardus, die zegt in zijn 22ste preek over het Hooglied: „Wie over zijn zonden aangedaan, hongert en dorst naar de gerechtigheid, die gelove in U (o, Christus!), Die den goddeloze rechtvaardigt; en *door het geloof* alleen gerechtvaardigd zijnde, zal hij vrede bij God hebben.” Op de vaste grond van Gods Woord en overeenkomstig de leer van de heilige, orthodoxe Kerkvaders spreekt ook de Ned. Herv. Kerk in haar Geloofsbelijdenis (Vgl. Art. 22, en D.L., I. verwerping der dwalingen, par. 3)